

РЕЦЕНЗИЯ

От: **доц. д-р Георги Бисеров Николов;**

Университет за национално и световно стопанство (УНСС);

Научна специалност Регионално развитие (регионална икономика и електронни услуги в регионите)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: **участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1013/09.04.2021 г. на Ректора на УНСС.**

Автор на дисертационния труд: **Радослав Стефанов Костев**

Тема на дисертационния труд: **Значение на транспортен коридор № 9 за регионалното развитие на България**

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Регионално развитие“, факултет „Управление и администрация“ на УНСС по научна специалност „Администрация и управление (Регионално развитие)“, съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 1298/30.04.2018 год.

Обучението е осъществено в **редовна** форма, със срок на обучение три години през периода 2018-2021 година.

- *Кандидатът за присъждане на ОНС „Доктор“, Радослав Стефанов Костев е завършил средното си образование в 1^{во} СОУ „Пенчо П. Славейков“, гр. София през месец май 2012 г. След това кандидатства в УНСС и е приет в ОКС „Бакалавър“ в направление „Администрация и управление, където завършва специалност „Регионално развитие“ през 2016 г. Костев предприема стъпки за кандидатстване в ОКС „Магистър“ в УНСС, със специалност „Регионално развитие“ и в края на учебната 2016-2017 г., се дипломира с много високи резултати.*

Последователността на образователния му избор е надградена чрез кандидатстването и приемането му за редовен докторант

към катедра „Регионално развитие“, УНСС. Личното отношение на докторанта към тази научна и практико-приложна сфера, проличава от решението му да напусне назначението си в Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ), където е назначен само преди месец в Дирекция „Устройство на територията и административно-териториално устройство“, като Специалист ниво 3.

Автобиографията на Радослав Костев показва последователност, целеустременост, желание за самоусъвършенстване и готовност за постигане на дълбочина в областите на научния му интерес.

- Индивидуалният план за срока на докторантурата на Радослав Костев е изпълнен според поставените в него срокове и последователността на научно-изследователските задачи. Предвидените изпити са положени успешно, а отправените препоръки от научния ръководител в приложените отчети са изпълнени акуратно и с нарастваща експертност. Работата по индивидуалния план показва висока степен на колаборация между докторант, научен ръководител и колектива от катедра „Регионално развитие“.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

- Докторантът Радослав Костев е депозирал пред състава на научното жури за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ своя дисертационен труд, който с общ обем от 207 (двеста и седем) страници и структура, отговаряща на утвърдените изисквания за такъв тип научен труд.

В структурен план пред нас стои един изцяло завършен авторски проект, който съдържа основен текст в обем от 178 страници (стр.6-183), разпределен между: Увод; Три основни глави, всяка с по три параграфа и основни изводи след всяка глава; Заключение; Справка за основните научни приноси в дисертационния труд. Използваната от автора литература е посочена на осем страници и включва общо 161 източника.

Добро впечатление правят както постигнатото от докторанта формално, техническо и визуалното състояние на текста, така и балансираният обем на отделните основни глави и техните параграфи.

Създадените в началото на научната разработка Списък с използваните в текста съкращения и Списък на таблиците и фигурите внасят допълнителна яснота и отлично подпомагат

четенето и разбирането на текста. Създадените в края на дисертационния труд общо 16 приложения (стр.192-207) утвърждават изходните точки на авторовите съждения, обясняват валидността на направените от него изводи и заключения, доказват научността на възприетия метод и използвания инструментариум, безспорно демонстрират и авторските елементи в разработката.

- Оценка за:
 - Актуалността на избраната от автора тема „**Значение на транспортен коридор № 9 за регионалното развитие на България**“ е безспорна, както според мен, така и според автора, който я обосновава отлично в разработването на Увода. Подчертавайки йерархичния характер на политиката за регионално развитие, описвайки динамиката на съвременните явления свързани с нея, определяйки комплексния характер на проблемите и нуждата от интердисциплинарен подход при тяхното решаване, докторант Костев е извел необходимостта да се търсят ефективни пространствени модели. Европейската концепция за свързаност, според него задава и контурите за нов подход към инфраструктурните коридори и ги той ги разглежда като актуални фактори за насърчаването на социално-икономическото развитие на националната ни територия. Актуалността на разработката се предпоставя и от конкретиката на анализа, фокусиран върху коридор №9 като една нова обществено-икономическа структура, която рефlekтира върху съвременната териториална организация на протичащите обществени, икономически и урбанизационни процеси.
 - Основната цел на научния труд е „... да се направи оценка и анализ на влиянието на инфраструктурен коридор №9 върху регионалното развитие“ като се имат предвид районите за планиране и административните области в България през които преминава той. Смятам, че нейната формулировка е коректна, обективна и прецизна в контекста на регионалната политика, наука и практика, а това е добра основа за цялата дисертация;
 - Задачите, които обезпечават постигането на основната цел са общо четири и без да ги цитирам дословно в рецензията, ще изтъкна, че тяхната логична последователност и изпълнение изграждат научните достойнства на основния текст и придават доказателствена сила на изразеното в него авторско мнение;

- *Обектът на дисертационното изследване се определя чрез трасето на коридор №9 и комплексното влияние на инфраструктурата върху развитието на непосредствено свързаните от него територии. В този аспект ясно е поставен фокусът върху установяването на значими връзки за повишаване на социално-икономическото развитие, чрез изграждане на инфраструктурен коридор №9;*
- *Предмета на изследване съответно се определя от пространствената и териториалната гравитация на коридор №9 и ефектите върху развитието на няколко конкретни райони за планиране от ниво 2 в България.*
- *Основната авторска теза залегнала в дисертационния труд, е че съществува връзка и зависимост между изграждането на транспортната инфраструктура по коридор № 9 и социално-икономическото развитие на районите за планиране, през които преминава. Интересен е подходът тази теза да бъде раздробена на две хипотези (микротези), които в текста се разработват последователно, а в Заключение то към дисертационния труд дават основание на автора да твърди, че в пространствен план и обективно териториално разполагане на коридор №9 „...се създава модел на логистична свързаност“ (стр. 180). Двете хипотези съответно гласят: Първо, че между количеството на превозените товари и осигуреността от съответния вид и клас транспортна инфраструктура съществуват тесни връзки и зависимости. Второ, че увеличаването на превозите на товари води до увеличаване в стойностите на основни икономически показатели на районите и областите.*
- *Използваната научна литература има обем от 161 източника от различно естество – първични и вторични научни писмени източници, нормативни и стратегически документи, електронни източници и др., като над 50 от тях са на английски език. Направените върху тях цитати и позовавания в основния текст, както и прилагането на средствата за визуализация ме карат да смятам, че авторът на дисертацията има много широка осведоменост и подготовка, като в същото време тя е абсолютно релевантна на научното поле и избраната от него тема.*
Смятам, че изборът на институционални източници и боравенето с набраната информация също подсказва експертната подготовка на докторант Костев. Ползвайки данни от Световната банка, ЕС, ЕК,

Евростат, Национален статистически институт, министерства и др., той ни гарантира достоверност и адекватност на крайните резултати.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

- *Основните научни резултати са очертани от възприетия комплексен подход към темата на дисертационния труд. В тази насока искам да изтъкна положителния резултат от анализа на един конкретен инфраструктурен обект (коридор №9) в рамките на националните пространство и територия. На следващо място смятам, че друг положителен резултат може да се формулира, чрез заявката за очертаване на тенденции, а това не само позволява на автора да изведе на преден план осите за развитие, но и да подсказже как например съчетаването на програмния и бизнес подход в изграждането и развитието на коридора да се превърне във фактор за регионална устойчивост.*

Смятам, че макар това да не е научна задача пред автора, дисертационният труд позволява на практика да се обосноват редица възможности, които коридора създава, пред развитието и интеграцията на България, предвид нейното геостратегическо положение.

- *В методологически план, докторант Костев използва възможно най-широката научна платформа, основана на философията за единство на анализ и синтез. При конструиране на теоретичните си текстове, той прилага историческия, сравнителния, нормативния и географско-пространствения подход. За да изведе ключовите характеристики на обекта и предмета на неговото научно търсене, той използва прилагането на системен и функционален подход за откриване на връзки и закономерности. Важно място в комплексния регионален анализ имат: сравнителния, статистическия, мрежовия, ретроспективния, количествения и др. типове анализи. Авторът е структурирал, организиран и обработил анкетно проучване, което чудесно допълва работата му с писмени източници, картографски карти и статистически данни привнасяйки към тях елементи на работата на терен и експертната оценка.*

Доказателствена сила в дисертационния труд имат приложените съвременни математико-статистически методи и иконометрични модели. В контекста на регионалната парадигма, анализите,

социологическото проучване и изследванията на тенденциите имат своите национални, регионални и местни проекции. Казаното до момента се допълва и с уменията на автора да прилага различни програмни продукти за целите на науката – напр. SPSS Statistics.

- Поставените изследователски задачи са изпълнени в тяхната последователност:
- На първо място авторът е подходил към теоретичните аспекти в начертаното изследване, чрез обзор на основни научни постановки и методологически подходи, свързани с инфраструктурата и регионалното развитие, вследствие на което е допълнен и систематизиран понятийно-терминологичния апарат, което безспорно му помага в Първа глава на дисертацията да обоснове теоретичен модел на изследването;
- При изпълнението на втората задача е поставен изследователският фокус - инфраструктурен коридор №9 и авторът е пристъпил към неговата пространствена оценка и анализ. В контекста на темата във Втора глава от дисертационния труд са направени социално-икономическа характеристика и оценка на зоната на гравитация на районите за планиране, респективно на административните области, през които коридора преминава;
- Третата и четвъртата задачи са изпълнени чрез разработването на Трета глава на дисертацията, където се анализира и оценява връзката между основните статистически регионални показатели спрямо инфраструктурната осигуреност и функционалното геоикономическо развитие на областите и прилежащите им пространствени ареали. Авторът е взел предвид и резултатите от проведеното анкетно проучване, вследствие на което ни е представил обосновани насоки за регионалното развитие на инфраструктурен коридор №9.

В резултат на изпълнението на така формулираните задачи (стр.9), можем да твърдим, че основната цел на дисертационния труд е постигната в пълна степен и без да оставя след себе си неизяснени въпроси.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

- Като рецензент на дисертационния труд на тема „Значение на транспортен коридор № 9 за регионалното развитие на България“ с автор Радослав Костев, мога да представя положителна оценка

за изброените (стр.183) основни научни приноси. Те са общо пет на брой, и при внимателното им разглеждане установих, че техните количествени и качествени елементи могат лесно да се разпознаят в текста на разработката. Подкрепям твърдението на автора, че:

1. Теорията за оценка и анализ на инфраструктурната осигуреност и регионалното развитие е обогатена и допълнена. Трудът допринася за обобщението и унифицирането на понятийния апарат свързан с изясняването на процеси и явления по отношение на функционирането на инфраструктурните коридори.

2. Извършена е цялостна пространствена (бих добавил и териториална) оценка и регионален анализ на инфраструктурен коридор № 9, зоната му на гравитация, както и нивото на свързаност като са изведени социално-икономическите характеристики на прилежащите му райони за планиране в България.

3. Осъществен е цялостен анализ и оценка на основни статистически регионални показатели и индикатори, онагледяващи инфраструктурната осигуреност и геоикономическо развитие на прилежащите пространствени ареали в рамките на инфраструктурен коридор № 9.

4. Проведено е емпирично (бих добавил авторско, анкетно) изследване за извеждане на значението на инфраструктурен коридор № 9 за българското социално-икономическо развитие и обществените нагласи към неговото изграждане и функциониране.

5. Изведени са насоките, тенденциите и възможните политики за регионално развитие, свързани с изграждането и развитието на инфраструктурен коридор № 9, в контекста на неговото регионално, национално и международно значение, както и във връзка с процесите на свързаност и достъпност в общеевропейското пространство.

Макар, че авторът описва изброените приноси, като научни, според мен в тях има и висока степен на приложност, като основание за това ще изтъкна конкретиката на обекта и предмета на научната разработка.

- Смятам, че дисертантът и научният му ръководител са успели да синтезират онези елементи от вече завършената научна разработка, които определят нейната важност и полезност не само за целите на дисертацията, но и за регионалната наука като цяло.

Вече посочих по-горе в рецензията съдържанието на петте научни приноса, но тук искам да допълня, че те имат ключово значение не само за натрупването на знания, но и за прилагането на тези знания в условията на динамични предизвикателства и трансформация на регионалните системи.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

- *Публикациите на докторант Радослав Костев имат пряка връзка с темата на дисертационния му труд, показват нагласата му да надгражда вече постигнатото ниво на знание, демонстрират доброто взаимодействие с научния ръководител и способността му да работи в екип с членовете на катедра „Регионално развитие. Авторът има три самостоятелни публикации – една на български език (Нови тенденции при управлението на транспортните потоци в регионален аспект) и две на английски език (Importance of transport corridor №9 for the development of the North central region; Peculiarities of e-governance in a regional aspect in the construction of a transport corridor № 9). Работата му обаче не спира дотук. Той участва в три съвместни публикации – една на български език (Иновациите в регионите като стимул за интегрираните транспортни системи) и две на английски език (Importance of the transport corridors for the regional development of Southeast Europe; Transport infrastructure and innovation as a factor for improving cross-border cooperation and regional competitiveness). Докладите са публикувани в престижни сборници на хартиен и електронен носител.*
- *Убеден съм, че международният престиж на конференциите, в които докторант Костев участва със самостоятелни публикации или в съавторство, както и широкото разпространение на печатните и електронните сборници с публикации ще разпространят в научните и експертните кръгове у нас и в чужбина резултатите от научното търсене на автора.*

6. Оценка на автореферата

- *Авторефератът предоставен на научното жури по защита на дисертационния труд в комплекта от документи е форматиран коректно, съдържателно и технически издържан и отговаря на изискванията и практиките за съставяне на такъв род документ. Сравнявайки дисертационния труд с Автореферата, ще изтъкна че*

авторът е постигнал максимална степен на отразяване на ключовите елементи от съдържанието на дисертационния труд в Автореферата. Подбрани са и подходящи визуализиращи елементи имащи пряко отношение към включения в него текст.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

В качеството ми на рецензент бих искал да отправя няколко бележки от техническо естество, без да смятам, че те накърняват научните достойнства на дисертационния труд. Смятам, че текстът има нужда от допълнително изчистване на паразитни думи в началото и края на изреченията (напр. често се среща „така“) и това би довело до повече научна строгост и яснота. В текста основният обект „Коридор № 9“ е изписван и с малка и с голяма заглавна буква – би било хубаво да се уеднакви. Авторът е допуснал на места използването на дълги изречения наситени с термини, които придават незавършеност на мисълта му – нека завършва главите и параграфите кратко и ясно (това се помни лесно).

Препоръчвам при бъдеща възможност да продължи своята работа в тази насока, като включи в анализа и добри практики от други държави, базирани на развитието на инфраструктурни трасета и коридори. Както и да прецизира настоящия текст и да го подготви за издаване.

Като рецензент, провокиран от направените от автора обобщения в Заключениеето на дисертационния труд искам да поставя следния въпрос:

Защо авторът смята, че „внедряването и използването на информационните технологии, от страна на националните, регионалните и местни структури на управление, по направлението на коридор № 9, е вторично предизвикателство...“ (стр. 181) и не е ли това в противоречие с редица актуални тенденции в регионалната политика и регионалното развитие?

8. Заключение

В обобщение на всичко изложено дотук и оценявайки кандидата по съвкупността от предоставените документи и авторски материали, мога убедено да потвърдя, че редовен докторант Радослав Костев, автор на дисертационен труд на тема: *“Значение на транспортен коридор № 9 за регионалното развитие на България“*, удовлетворява изискванията за придобиване на ОНС „доктор“, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и вътрешните правила и процедури на УНСС.

Предлагам на уважаемите членове на научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7 Администрация и управление, научна специалност Администрация и управление (Регионално развитие) на Радослав Стефанов Костев.

20.05.2021 г.
София

Подпис:
/доц. д-р Георги Николов/